

nikada u Grčkoj nije postojalo jezično jedinstvo, zaključuje, da je takvo jedinstvo moralo postojati negdje izvan Grčke. On pretpostavlja tri seobe: jonsku, eolsku i posljednju, dorsku, koju povezuje s velikom ekspanzijom Ilira, nosilaca prethistorijske lužičke kulture. Ta je ekspanzija bila odlučna i za lingvističku sliku Apeninskog poluotoka. K. u prethistorijskim plemenima i plemenskim savezima vidi čvrste u sebi zatvorene jedinice, koje se sele i mijenjaju boravišta, ali po etničkom sastavu i jeziku sačinjavaju strogo odvojene cjeline. A baš se u K.-ovu izlaganju često ističu činjenice, koje takvom shvaćanju protivrjuje. Ovamo spada u prvom redu karakter, što ga je po samom K.-u imala ilirska ekspanzija. Iliri se miješaju s drugim plemenima, ulaze u njihov sastav, povlače ih dalje u smjeru svojeg nađiranja. Ilirski elementi u dorskom plemenskom savezu i indoevropske crte u predgrčkim, neindoevropskim jezicima egejskog područja, o kojima K. govori, najbolji su dokaz za netočnost njegovih prije iznesenih shvaćanja. Opći lingvistički pogledi, s kojima K. pristupa vrlo kompleksnom pitanju indoevropske jezicije, najalost su u sebi dosta nejedinstveni i često ispravniji u detalju nego u cjelini. Osim toga K. bez temelja tvrdi, da je grčki prvi indoevropski jezik u Grčkoj i da je ilirski kentrum jezik, premda su to dva vrlo sporna pitanja.

*

HANS KRAHE: *Das Venetische, seine Stellung im Kreise der verwandten Sprachen*, Heidelberg, Winter 1950.

Izvanredno je zanimljivo K.-ovo istraživanje veza, što ih venetski ima s drugim indoevropskim jezicima. Tom je pitanju posvećen drugi navedeni rad. Budući da se Herodotovo Ἰλλυρῶν Ἑνετοί (I, 196, 1) ne odnosi, kako se dosad pogrešno mislilo, na italske Venete, može se jezična pripadnost te etničke skupine riješiti jedino lingvističkim kriterijima. Na temelju vrlo savjesne, temeljite i svestrane analize fonetike, morfologije i vokabulara venetskog jezika K. do'azi do slijedećih zaključaka:

1. Po nekim je glasovnim osebinama venetski vrlo blizak italskoj skupini i osobito latinskom jeziku. Ovamo ide u prvom redu način, kako se u venetskom javlja i.-e. *-dh-* i *-bh-* (*vh* = *f* ili *-d-*, *-b-*).

2. Po drugim se osebinama venetski približava ilirskom jezičnom sistemu, naročito po načinu, kako se u njem javlja i.-e. *gh* (= ven. *g*), *n* (= ven. *an*) i *-m* (= ven. *-n*).

3. Venetski ima brojne crte zajedničke i italskom i ilirskom sistemu. To su u prvom redu dativi plurala na *-bhos*, genitiv singulara na *-ī* i *or*, *ol* kao zastupnici i.-e. *r* i *l*.

4. Venetski ima mnogo crta zajedničkih s germanskim jezicima. Ovamo idu neke osobitosti pronominalne deklinacije, kao što je akuzativni oblik za ličnu zamjenicu prvog lica: *mexo* prema nominativu: *exo* (isp. gotški *ak. mik* prema nom. *ik.*), zatim pronominalna osnova: *selbo-* i izvođenje posesiva pomoću sufiksa *-no-* i *t d*.

Pored toga venetski se u mnogim osebinama slaže i s keltskim, s kojim se opet slažu italski, germanski i ilirski.

Na temelju takvih rezultata K. smatra, da se venetski ne može pripojiti ni jednoj dosad poznatoj grupi indoevropskih jezika. Po njegovu mišljenju on predstavlja srednji oblik između gore navedenih skupina, naročito između italskog i ilirskog tipa i po tome se mora staviti uz bok osnovnim indoevropskim jezičnim sistemima. Za tumačenje položaja venetskog jezika K. se služi Schmidt-ovom teorijom valova.

Ovaj je rezultat neobično zanimljiv i temeljito pobija K.-ova shvaćanja o u sebi zatvorenim i samo genetički povezanim etničko-jezičnim cjelinama. Osim toga bačeno je novo svijetlo na italsko-ilirsko-keltske uzajamne jezične utjecaje i na konstantno previranje u fiksiranju pojedinih crta jezičnih sistema.

R. Katičić, Zagreb.